

Pieter Paul Bakker

ONDERWIJS EN WELZIJN SCHOLEN SAMEN
Ontwikkeltraject brede buurt school
De Riet Nieuwland, Almelo

Een casestudie geproduceerd in het kader van het congres 'Brede school: Streven naar meer levensecht leren, deel 2 ', 30 september 2006, Utrecht.
Expertisecentrum Brede School / NIZW Jeugd

© NIZW Jeugd: Utrecht
September 2006

© 2006 NIZW Jeugd

Deze publicatie is downloadbaar van www.bredeschoolnizw.nl -> praktijkvoorbeelden

Auteur

Pieter Paul Bakker

Drukwerk

NIZW Jeugd: Utrecht

Expertisecentrum Brede school / NIZW JEUGD

Het Expertisecentrum Brede School van NIZW Jeugd is een 'makelaar' van informatie en kennis over praktijk, beleid, organisatie en onderzoek van de brede school (0-18 jaar) in Nederland en het buitenland. De medewerkers van het Expertisecentrum beschikken over veel kennis van brede scholen, al dan niet in achterstandswijken, waarbij de verbinding tussen leerervaringen in verschillende (binnen- en buitenschoolse) contexten centraal staat. Daaronder vallen ook brede scholen die streven naar een samenhangend aanbod van educatie, opvang en vrije tijd (dagarrangementen) of een combinatie hiervan.

Contact:

Expertisecentrum Brede School / NIZW Jeugd

Postbus 19152

3501 DD UTRECHT

Telefoon: 030 2306 647

E-mail: bredeschool@nizw.nl

Website: www.bredeschoolnizw.nl

ONDERWIJS EN WELZIEN SCHOLEN SAMEN

Ontwikkeltraject brede buurt school De Riet Nieuwland, Almelo

Pieter Paul Bakker, Expertisecentrum Brede School / NIZW Jeugd. September 2006

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Inleiding

1. Beschrijving van Brede Buurtschool De Riet/Nieuwland

1.1 OBS De Reigershöfte

1.2 SCOOP, organisatie voor sociaal beleid

2. Visie van BBS De Riet/Nieuwland

2.1 Gezamenlijke visie volgens werkplan

2.2 Visie van de school

2.3 Visie van de welzijnspartners

3. Voorbeelden uit de praktijk

3.1 Senioren maken school

3.2 Regulier en speciaal onderwijs samen in de VSD

3.3 Meer ouders de school in

4. Inhoudelijke verdieping

4.1 De Reigershöfte als lerende organisatie

4.2 Kinderwerk volgt training Levensecht leren

5. De Toekomst: samen verder aan de slag

5.1 De hoofdvraag: hoe inhoudelijk samen verder te bouwen?

5.2 Verbinding van binnen- en buitenschools leren

5.3 Andere kwesties

Literatuur en websites

Bijlagen

1. Activiteitenlijst

2. Organisatie, doelen, evaluatie en financiering van de VSD

VOORWOORD

De kwaliteit van jeugdvoorzieningen is gebaat bij onderlinge samenhang. Dat kon u onlangs nog lezen in het rapport 'Koersen op het kind'. Daarin kregen kabinet en gemeenten het advies, om voorzieningen rond educatie, opvang en vrije tijd te laten aansluiten bij brede buurtscholen¹. Al vanaf 1996 zijn er scholen en (jeugd)voorzieningen die met elkaar samenwerken onder de noemer brede school, of vensterschool, open wijkschool en andere titels. Inmiddels zijn er zo'n 600 brede scholen voor de leeftijd 0-12 jaar, en men verwacht dat dit aantal in 2010 verdubbeld zal zijn. Wat behelst intussen hun samenhangende koers op het kind?

Het Expertisecentrum Brede School van NIZW Jeugd heeft in 2006 vier casestudies uitgevoerd naar de ontwikkeling van brede scholen: in Diemen, Almelo, Groningen en Hoogeveen. Dit is een vervolg op een eerdere serie casestudies uit 2002².

De studies zijn toegespitst op de vraag hoe men samenwerkt aan goede ontwikkelingsgerichte activiteiten voor kinderen. Het analysekader waar bij de beschrijving van de cases gebruik is gemaakt is ontleend aan het inhoudelijk kader 'Streven naar mer levensecht leren' zoals dat door NIZW Jeugd in het werkboek 'Jeugdactiviteiten in de brede school'³ beschreven is.

Deze tweede serie casestudies maakt deel uit van het Programma *Kwaliteit stelsel en ketenzorg* van Kenniscentrum Jeugd NIZW⁴.

Vier verschillende gevallen

De vier cases vertonen verschillen in doelgroep en betrokken partners - soms is bijvoorbeeld ook het voortgezet onderwijs erbij betrokken; in huisvesting - al dan niet onder één dak; in schaalgrootte, en in andere opzichten. De overeenkomst is dat allen vol verve en systematisch zelf aan het leren zijn: over hoe ze hun gezamenlijke bredeschoolactiviteiten en werkwijzen beter en effectiever kunnen ontwikkelen – met elkaar, met en voor de kinderen. Dit gebeurt overal met vallen en opstaan. Maar juist van de knelpunten leert men. Wij zijn dankbaar dat alle betrokkenen ons heel open over hun knelpunten en successen wilden vertellen, waardoor anderen weer van hen kunnen leren.

In dit katern vindt u één van deze casestudies. Misschien heeft u ook iets aan de andere. Daarom volgt hieronder een korte karakteristiek van alle vier.

Diemen: brede school De Nieuwe Kring

In Diemen werkt Jenaplanbasisschool De Nieuwe Kring sinds enige jaren samen met buitenschoolse opvang, kinderopvang en peuterspeelzaal. Hun nieuwe gezamenlijke gebouw is nog in ontwikkeling, maar de partners zijn al een hele tijd samen aan het leren. Dit kwartet wil kinderen een kwalitatief hoogwaardig dagarrangement bieden, ook weer in samenwerking met anderen zoals bibliotheek, en instellingen voor kunst, cultuur, techniek. Leren om ontwerpend en onderzoekend te leren, verteltasjes maken met ouders en dansen met boeken ziedaar een paar voorbeelden.

Almelo: brede school De Riet Nieuwland

Onder deze naam verenigen zich sinds 2001 onder andere openbare basisschool De Reigershofte, bibliotheek, wijkcentrum, sportbuurtwerk, en een fusie van stichtingen voor welzijnswerk, ouderenwerk en onderwijskansen. Hier komen onder meer verlengde-schooldagactiviteiten en een Kinderpersbureau uit voort. Oud en jong werken samen in niveaulezen, theater en weerbaarheid. Een stuurgroep werkt aan nieuwe huisvesting voor de school met een aantal partners. Daardoor wil men de partners inhoudelijk dichter bij elkaar brengen – en zo nog meer kunnen betekenen voor leerlingen, ouders en buurtbewoners.

¹ *Koersen op het kind. Sturingsadvies Deel 1* (Projectbureau Operatie Jong, 2006)

² De beide series zijn vanaf oktober 2006 downloadbaar van www.bredeschoolnizw.nl / praktijkvoorbeelden. De studies uit 2002 beschrijven de samenwerking tussen basisscholen en welzijn in Tilburg, Wageningen, Maastricht, het Schoolbuurtwerk in Amsterdam-Westerpark, en Hoogeveen in een eerdere ontwikkelingsfase.

³ *Jeugdactiviteiten in de brede school*. Werkboek voor kwaliteitsontwikkeling: doelen, methodiek, evaluatie (Oenen, S. van, P. Bakker en M. Valkestijn, 2005).

⁴ Dit programma heeft als doel een overzicht te bieden van voorzieningen voor jeugdigen en hun verzorgers, en inzicht te geven in knelpunten, mogelijkheden en effectieve werkwijzen van ketenzorg en samenwerking.

Groningen: vensterschool Stadspark

Hier verenigen zich sinds 1999 openbare Daltonbasisschool De Starter, een school voor speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, peuterspeelzaal, buurtcentrum, kinderdagverblijf, bibliotheek, GGD en thuiszorg.

De leerlingen komen uit alle lagen van de Groningse bevolking. School en peuterspeelzaal zijn in één gebouw ondergebracht, dat door een overkoepelde gang verbonden is met het buurtcentrum. De naschoolse opvang, het kinderdagverblijf en één van de kleutergroepen zijn gevestigd in de oude kleuterschool 100 meter hier vandaan. In de eerste fase is vooral gewerkt aan een doorgaande lijn in het pedagogische klimaat in de voor-, tussen- en naschoolse opvang (dagarrangement). Nu onderzoekt men ook hoe kinderen in de wijk kunnen oefenen met burgerschap, en iets betekenen voor de bewoners, bedrijven en organisaties in de wijk.

Hoogeveen: van VSD tot integraal bredeschool- en buurtwerk

In 1999 begon in Hoogeveen de Verlengde Schooldag (VSD) op één school, uitgevoerd door het welzijnswerk. Inmiddels doen er 12 basisscholen aan mee, ook in omliggende dorpen; en het speciaal onderwijs. Het jongerenwerk zorgt voor een vervolg in het voortgezet onderwijs.

Bovendien ontstonden er integrale wijkprojecten waarin activiteiten met kinderen, ouders en buurt, binnen en buiten school, een bruisend geheel vormen. Intussen wordt er ook gewerkt aan enkele brede scholen 'onder één kap', met nog meer voorzieningen.

Deze studie zoekt in op de samenwerking met de Juliana van Stolbergschool (r.k.), een van de eerste deelnemende scholen. De groeiende, bloeiende relatie met de buurt is voor deze school goud waard: alles grijpt op elkaar in! Maar waarom zou je daarvoor met elkaar in één gebouw moeten zitten? Dat vindt deze school bepaald onwenselijk.

Wij wensen u veel leesplezier met deze casestudies, en hopen dat ze u zinvolle inzichten geven voor uw bredeschoolpraktijk en de samenwerking in waardevolle activiteiten voor uw kinderen.

Pieter Paul Bakker
Saskia van Oenen
Marja Valkestijn

Expertisecentrum Brede School / NIZW Jeugd
september 2006

INLEIDING

In 1997 start de pilot Vensterschool De Reigersh fite, om na 2 jaar verder te gaan als de Brede Buurtschool Riet/Nieuwland. De soortnaam (brede buurtschool) en roepnaam (De Riet/Nieuwland, genoemd naar de wijk) geven het beoogde buurtgerichte karakter aan.

De Riet/Nieuwland bestaat naast openbare basisschool De Reigersh fite onder andere uit kinderwerk en ouderenwerk van SCOOP. Stichting SCOOP is de stedelijke organisatie voor sociaal beleid: een fusie van Stichting VOKA (Verbetering Onderwijskansen Almelo), welzijnsstichting NetWerk, en SWOA (Stichting Welzijn Ouderen Almelo). Andere partners zijn jeugdgezondheidszorg en sportbuurtwerk.

Van meet af aan staat de verlengde schooldag (VSD) op het programma, georganiseerd door de school en het voormalige VOKA. De laatste coördineert stedelijk de VSD, die uitgevoerd wordt door professionals van de muziekschool, Creatief Centrum, kinderwerk SCOOP (v/h NetWerk), sportbuurtwerk, en freelance docenten.

Inmiddels is het educatieve aanbod verbreed, met activiteiten waar ontmoeting en samen-doen tussen kinderen en senioren centraal staan.

Veranderingen in de wijk De Riet / Nieuwland stellen de school voor een aantal uitdagingen: het binnenhalen en vasthouden van nieuwe wijkbewoners, veelal tweeverdieners die in de vernieuwde wijk komen wonen. De school zet inmiddels, samen met het ouderenwerk krachtig in op intergenerationele activiteiten: jong en oud lezen samen, spelen samen toneel en gaan een cursus weerbaarheid volgen. Zo trekken ze profijt uit elkaars ervaring en het brengt ze dicht bij elkaar. Dat voorkomt spanningen en irritaties, die anders dreigen te ontstaan.

Binnenkort gaat het schoolgebouw op de schop: het moet meer en meer de buurtfunctie van de school gaan uitstralen. Dat vraagt om meer mogelijkheden voor gezamenlijke activiteiten van schoolpubliek en wijkbewoners. Maar ook moeten de wijkbewoners, in hun nieuwe melange van laag tot hoog en zwart naar wit, graag geziene gezamenlijke gebruikers van het nieuwe wijkcentrum worden.

Levensecht leren en de lerende organisatie

Sinds de komst van schooldirecteur Wim Oude Vrielink, in 2001, staat de inhoudelijke ontwikkeling van de school hoog op de agenda. De school ontwikkelt zich als lerende organisatie volgens het 'systeemdenken', geïnspireerd door de Stichting Duurzaam leren (zie hoofdstuk 4). Kinderwerk SCOOP volgt een training 'Levensecht leren' (zie 4.2). Bij beide inhoudelijke verdiepingsslagen staat het leren van, met en door de omgeving centraal. Een boeiende vraag is hoe de twee partners deze ontwikkelingen samen laten komen.

Gesprekspartners:

Basisschool De Reigersh fite

- *Wim Oude Vrielink*, directeur
- *Jan Metgod*, Brede Buurtschoolco rdinator

Stichting SCOOP, organisatie voor sociaal beleid

- *Jeannette Lodeweges*, Stedelijke Procesmanager Brede Buurtscholen Almelo (v/h Stichting VOKA, Verbetering Onderwijskansen Almelo)
- *Rita Berendsen*, teamleider kinderwerk / VSD (v/h Stichting NetWerk, Welzijn)

1. BESCHRIJVING VAN SCHOOL BREDE BUURTSCHOOL DE RIET/ NIEUWLAND

De volgende organisaties participeren in De Riet/Nieuwland:

Basisschool De Reigershölftte, SCOOP (kinderwerk, ouderenwerk en VSD), Peuterspeelzaal 't Kruimel, Stichting Maatschappelijk Werk Noord West Twente, Stichting Thuiszorg Noord West Twente, GGD/JGZ, Bibliotheek, Politie Twente, ROC van Twente, Digitaal Trapveld De Schölpe, Wijkcentrum De Schölpe, Sportbuurtwerk.

1.1 OBS De Reigershölftte

Openbare basisschool De Reigershölftte staat op de grens van de wijken Nieuwland I en II. Ongeveer 200 leerlingen uit deze en omliggende wijken (De Riet, Boomsplaats, Windmolenbroek) bezoeken de school. Directeur Wim Oude Vrielink vindt 220 leerlingen ideaal aantal, om ook ruimte te houden voor andere activiteiten binnen de school.

Op de school werken ongeveer 25 medewerkers, waarvan een groot deel part-time: directie, groepsleerkrachten, taak-, vakleerkrachten en onderwijsondersteunend personeel.

De school heeft actuele verbouwingsplannen, vanwege de FES-gelden, waardoor er nog meer mogelijkheden kunnen komen voor educatieve, buurtgerichte activiteiten. Meer mogelijkheden voor de kinderen én voor de buurtbewoners. Direct naast de school staat het wijkcentrum De Schölpe. Gescheiden exploitatie staat soms een vruchtbare samenwerking in de weg, zoals bijvoorbeeld het gebruik van de grote zaal en het digitale trapveldje. De mogelijkheid om de naastgelegen sporthal in te zetten bij verlengde schooldagactiviteiten is veranderd, sinds deze door de gemeente toebedeeld is aan de judovereniging. De oorspronkelijke verenigingen waarmee samenwerking bestond in VSD-verband, zijn naar elders in de stad verplaatst. Nu huizen een Taekwondo-vereniging en een judo-vereniging in de sporthal, waarmee samenwerking gezocht wordt voor activiteiten.

De buurt van de school is een interessante, zich ontwikkelende wijk. Oude Vrielink: 'Het is van oorsprong een volksbuurt, die een aantal jaren geleden redelijk verpauperd is. Daardoor werd de school een 'traditionele' achterstandsschool. De gemeente is de wijk gaan slopen en renoveren en heeft vervolgens ook nieuwbouw gepleegd. En daarmee is het nu een mooie gemêlerde wijk geworden, met sociale woningbouw en duurdere koophuizen, waar voornamelijk tweeverdieners wonen. Alleen hun kinderen gaan nog maar nauwelijks naar de Reigershölftte. Dat begint nu wel te komen. Maar als buurtschool moeten we een betere afspiegeling van de wijk worden. Dat is nu niet het geval: we hebben zo'n 58% leerlingen met een 1.9-gewicht'.

De bedoeling van de Reigershölftte is om een échte buurtschool te worden, waar dus ook de kinderen van tweeverdieners naar toe gaan, zodat de school een afspiegeling wordt van de wijk. Daarnaast richt de aandacht zich op de schoolgaande jeugd van de nabijgelegen nieuwbouwwijken Kollenveld en 't Nijrees, waar geen schoolgebouwen zullen verrijzen.

1.2 SCOOP, organisatie voor sociaal beleid

Sinds kort zijn een aantal (welzijns)organisaties binnen Almelo gefuseerd: onder andere Stichting VOKA, Welzijnsinstelling Netwerk, Stichting Welzijn Ouderenwerk Almelo. Daaruit is nu de grote stedelijke organisatie SCOOP ontstaan die zich richt op sociaal beleid, en met name de invulling en uitvoering van de WMO.

De voormalige partners die voorheen zelfstandig deel uitmaakten van de BBS De Riet/Nieuwland blijven dat doen. De onderdelen van SCOOP zijn ook partner van de andere Brede Buurtscholen. Het kinderwerk voert daar ook Verlengde-schooldagactiviteiten uit. Met BBS Sluitersveld is men al explicieter bezig om levensecht leren te ontwikkelen, zoals dat nu ook op stapel staat voor de samenwerking met de BBS Riet/Nieuwland.

Lokaal beleid en organisatie

In de nota *Integraal jeugdbeleid* van de gemeente Almelo is onder andere het kader vastgelegd voor de Brede Buurtschoolontwikkeling. De kern van het concept van de brede buurtschool is de samenwerking tussen instellingen op wijkniveau op het terrein van welzijn, onderwijs, zorg, sport en cultuur. Activiteiten moeten zo veel mogelijk aansluiten bij al bestaande activiteiten, waarbij al bestaande netwerken ingezet worden. Dit biedt de beste kansen om voor de toekomst het arrangement te continueren en duurzaam te verankeren.

Stedelijke stuurgroep Brede buurtschool

De stedelijk procesmanager Jeannette Lodeweges van Stichting SCOOP coördineert sinds 2001 de stedelijke ontwikkeling van brede buurtscholen. Zij maakt deel uit van het stedelijke Platform 0-12 jarigen, tevens stuurgroep van de Brede schoolontwikkeling. Dit Platform bestaat verder uit: teammanager van Stichting Scoop (voorheen NetWerk), ROC van Twente, de algemeen directeuren van de drie onderwijsbesturen, manager GGD, Maatschappelijk Werk en Thuiszorg 0-4 jaar, Politie, bibliotheek, enz

Jeannette Lodeweges verwoordt de aanloop naar brede buurtscholen: 'Aanvankelijk voelden de scholen het als een opgedrongen feit, de brede bredeschoolontwikkeling. Het voelde als een top-down besluit, met name gericht op achterstandsbestrijding/-voorkomen. Vanuit de gemeente kwamen hiermee wel middelen vrij, maar het succes van de ontwikkeling vraagt om meer. De inzet van kinderwerk is nu enigszins beperkt. Er moet een goede balans gevonden worden tussen wat de gemeente beschikbaar stelt en wat nodig is; zo zijn er bezuinigingen doorgevoerd op kinderwerk, bibliotheekwezen en schoolmaatschappelijk werk. Een gedeelte van het kinderwerk is via de maatschappelijke vraag vanuit de gemeente gereserveerd voor educatieve trajecten binnen het BBS-programma.'

Ontwikkelgroepen per wijk

Er zijn inmiddels drie wijken met een Brede Buurtschool: BBS Sluitersveld, BBS Kerkelanden/Aalderingshoek en BBS De Riet/Nieuwland. Op basis van de hoofdlijnen die de stuurgroep BBS uitzet, bepaalt de ontwikkelgroep de activiteiten op locatie, resulterend in het werkplan. De ontwikkelgroep wordt voorgezeten door de BBS-coördinator. Voor de Riet/Nieuwland is dat Jan Metgod.

Werkplan BBS De Riet Nieuwland

Vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen - cognitief, emotioneel, creatief en lichamelijk: dat is de hoofddoelstelling van het werkplan 2004-'06 van BBS De Riet/Nieuwland. Het werkplan is onderverdeeld in een aantal programmalijnen:

- Iedereen doet mee (bijvoorbeeld aan de VSD);
- Ontwikkeling van kinderen;
- Veilige omgeving.

'Er samen méér van maken' is een belangrijk uitgangspunt. Uit het werkplan: 'Het samenwerkingsverband van de brede buurtschool omvat een geheel aan activiteiten binnen en buiten de schooltijd, binnen en buiten het schoolgebouw, georganiseerd en begeleid door medewerkers van school en door andere beroepskrachten of vrijwilligers.

In de programmalijnen staan, behalve activiteiten voor kinderen, ook activiteiten voor ouders en professionals (deskundigheidsbevordering).

Zie verder hoofdstuk 2 over visie en pedagogische uitgangspunten.

Zie de Bijlagen voor een totaaloverzicht van de kinderactiviteiten, organisatie, doelen en evaluatie.

2. VISIE VAN BREDE BUURTSCHOOL DE RIET/NIEUWLAND

In het werkplan Brede buurtschool 2004-2006 hebben de partners hun gezamenlijke visie en doelstellingen geformuleerd. Het uitgangspunt is gezamenlijk werken aan de doelstellingen vanuit de eigen kennis, ervaring en opdracht, maar afgestemd op de doelstelling van het soort activiteit. In het werkplan staat aangegeven dat het integraal werken op basis van de gezamenlijke visie nog meer aandacht behoeft in de periode 2004-2006.

In 2.1 geven de schooldirecteur en de coördinator van de BBS (tevens leerkracht) daar hun toelichting bij.

Het werkplan is geschreven voor de fusie tot SCOOP. Daarom vindt u in 2.2 ook de kort weergegeven visie van de afzonderlijke onderdelen van –nu- SCOOP: Welzijn Netwerk, VOKA, en SWOA.

2.1 Gezamenlijke visie volgens werkplan

Pedagogische uitgangspunten van de Brede buurtschool

De BBS moet kinderen een veilige, vriendelijke en stimulerende omgeving bieden. Het is belangrijk dat kinderen zich gewaardeerd voelen. Er moet respect en aandacht zijn voor het eigene van ieder kind en eveneens voor de eigen achtergrond met de daarbij behorende waarden en normen. De BBS is een plek waar kinderen heel veel kunnen, bijvoorbeeld hun persoonlijkheid leren ontwikkelen, zelfvertrouwen opbouwen, verantwoordelijkheid durven te nemen, positief gedrag aanleren, leren met elkaar om te gaan en respect voor elkaar en anderen te hebben.

Visie

- De BBS biedt kinderen condities om zich maximaal te ontwikkelen tot volwassenen die in staat zijn zelfstandig en verantwoordelijk deel te nemen aan de maatschappij.
- In de BBS werken partners uit het onderwijs, zorg en welzijn optimaal samen en in elkaars verlengde. Partners zien de meerwaarde van de BBS en werken vanuit het idee en gevoel: "Gezamenlijk leveren we een bijdrage aan de groei en ontwikkeling van kinderen." Er wordt integraal gewerkt vanuit gezamenlijke, inspirerende doelen en een gemeenschappelijk pedagogisch concept. Tussen de partners is een duidelijke taakverdeling en afstemming, waarbij partners hun verantwoordelijkheden kennen en werken vanuit de eigen verantwoordelijkheid en herkenbare identiteit. De partners zijn betrokken, enthousiast, gemotiveerd, hebben doorzettingsvermogen, spelen in op kansen en zijn flexibel naar activiteitentijden toe. De BBS kent een goede overleg- en communicatiestructuur met korte lijnen. De partners hebben zich voor een lange(re) periode aan de BBS gecommitteerd middels een convenant. Partners hebben een 'wij-gevoel'.
- BBS -activiteiten zijn maatwerk, de samenhang kent een synergie; activiteiten sluiten aan op de talenten, wensen en behoeften van kinderen, ouders en buurtbewoners. Activiteiten besteden aandacht aan: (taal)ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling, sociale vaardigheden, veiligheidsaspecten, computervaardigheden en normen en waarden. Activiteiten zijn laagdrempelig en alle buurtbewoners kennen de BBS.
- Activiteiten voor kinderen realiseren de doorgaande ontwikkelingslijn. Door naschoolse activiteiten hebben de kinderen een positieve vrijetijdsbesteding en maken kennis met sport, cultuur, etc.
- Ouders zijn betrokken bij de opvoeding en het onderwijs van hun kinderen. Waar nodig worden ouders ondersteund bij de opvoeding en ontwikkeling van hun kind.
- Ontwikkelingen en problemen worden vroegtijdig gesignaleerd en adequate activiteiten worden daarop ontwikkeld of er volgt bemiddeling / verwijzing naar deskundige instellingen.
- De BBS kent een wijkservicepunt waar buurtbewoners adequate informatie krijgen over vragen die bij hen leven.
- De buurt biedt kansen aan kinderen en gezinnen. Jong en oud zijn met elkaar in contact gebracht en hebben wederzijds een positief beeld. Activiteiten hebben de sociale cohesie, verdraagzaamheid en veiligheid in de buurt versterkt. De buurt heeft een 'wijgevoel' en kinderen groeien in een gezonde omgeving op.
- De BBS moet voldoende middelen hebben voor gebouwen, ruimtes, activiteiten, uren, overleg, deskundigheidsbevordering, communicatie, ontwikkeling en continuïteit. Er is een

gebouw met genoeg ruimte, partners maken daar wederzijds gebruik van. Er zijn voldoende deskundige uitvoerders voor activiteiten en de naschoolse activiteiten (waaronder de VSD) hebben een centraal coördinatiepunt. De BBS betekent geen extra belasting voor de partners. De BBS speelt in op (nieuwe) ontwikkelingen en het digitaal trapveld wordt optimaal gebruikt.

2.2 Visie van de school

Visie van de schooldirecteur

In 2000/2001 is Wim Oude Vrielink aangesteld om de brede buurtschool nieuw leven in te blazen. Aanvankelijk was de BBS-ontwikkeling in de ogen van de praktijk hen overkomen, zonder dat ze er helemaal klaar voor waren. Oude Vrielink: 'Wij zijn vrij snel met een startconferentie begonnen om de neuzen de zelfde kant op te krijgen. Voor mij is de brede buurtschool geen kunstje dat je naast het 'gewone werk' doet. Het grijpt in op alles en iedereen die met school te maken heeft, van leerling tot leerkracht tot directie. En dus ook op alles wat je doet. Ik kan het niet scheiden. Wij zijn doelbewust bezig om een lerende organisatie op te zetten. Mijn inspiratie ligt bij Peter Senge en Jan Jutte⁵, die zich bezighouden met systeemdenken binnen de school als lerende organisatie.'

Oude Vrielink geeft in feite aan dat je alleen een brede school kunt zijn, met alle mogelijkheden van dien, als je ontwikkelingskansen grijpt voor je leerlingen én je personeel. Dat gaat samen. 'Juist wat je op klein concreet niveau doet met leerlingen', vervolgt Wim, 'moet je ook als lerende organisatie doen. Wat voor effect heeft dat wat je doet voor de wijk, wat voor effect voor de andere partners?' Oude Vrielink geeft aan dat hij deze visie graag explicieter wil delen met de partners. 'Wat voor effect heeft ons gezamenlijk handelen op de school, en op ouders'.

Visie Brede buurtschoolcoördinator

Sinds één jaar is Jan Metgod de brede buurtschoolcoördinator van de Riet/Nieuwland, voor twee dagen in de week. Dat combineert hij met zijn aanstelling als leerkracht aan de Reigershölft. In zijn functie als brede buurtschoolcoördinator stuurt stedelijk projectleider BBS Jeannette Lodeweges (SCOOP) hem aan. Deze functie valt dus niet onder verantwoordelijkheid van de schooldirecteur.

De combinatie van functies heeft voor Metgod als voordeel dat hij vanuit zijn ervaring op de school en met kennis van de wijk heel organisch vruchtbare contacten legt met partners in de wijk, of de bestaande contacten uit kan bouwen. Hij doet dat bijvoorbeeld met de ouderenwerk van SCOOP (v/h SWOA), en ook met de nieuw in de wijk gehuisveste Stichting Avelijn voor verstandelijk gehandicapten. Zij bewonen een appartementencomplex dat nogal afgescheiden is. Dat nodigt de jeugd uit juist daar een kijkje te gaan nemen en kattenkwaad uit te halen. Jan Metgod stapt dan op Avelijn af en kijkt wat er mogelijk is aan gezamenlijke activiteiten, onder het motto: Als we elkaar leren kennen ontstaat er vast wat meer respect en rust.

2.3 Visie van de welzijnspartners

Welzijnsstichting NetWerk

Het buurtwerk van NetWerk voert o.a. activiteiten uit op het gebied van kinder - en tiener - en jongerenwerk in of buiten wijkcentrum 'de Schölpe'. Het doel, bij de te onderscheiden doelgroepen is:

- De doelgroep laagdrempelige activiteiten aanbieden, gericht op ontmoeting en ontspanning.
- De doelgroep een zinvolle vrijetijdsbesteding bieden en ze de kans geven te ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn.
- De doelgroep stimuleren om zelf een bijdrage te leveren aan de organisatie en uitvoering van activiteiten.
- Signaleren van problemen en doorverwijzen naar de juiste instanties.

⁵ Peter Senge heeft een aantal publicaties over systeemdenken en lerende scholen geschreven (*De vijfde discipline: de kunst en praktijk van de lerende organisatie* (1992)). Jan Jutte is de drijvende kracht achter de Stichting Duurzaam leren, (publicatie *Duurzaam leren, systeemdenken in de school van de 21^e eeuw*)

De activiteiten die binnen het kinderwerk ontplooid worden zijn: de woensdagmiddagclub, de vakantiespeelweek, seizoensfeesten en in het kader van de BBS een VSD activiteit. Voor tieners worden een tienerinloop en eenmalige activiteiten georganiseerd en voor jongeren ook een jongereninloop en incidentele activiteiten. Het buurtwerk werkt hierbij ook samen met het sportbuurtwerk. Deelname aan het buurtnetwerk jeugdhulpverlening staat op de rol.

Stichting Welzijn Ouderen

Dit is een stedelijk gericht ontmoetings - en activiteitscentrum voor 50 –plussers. De vele activiteiten bieden ouderen mogelijkheden zich persoonlijk en maatschappelijk te blijven ontwikkelen en/of te ontspannen. Het centrum biedt ruimte voor signalering van knelpunten en ontwikkelt hiervoor activiteiten. Binnen het Dienstencentrum De Riet willen wij de drempel voor ouderen zo laag mogelijk houden, zowel financieel als maatschappelijk om ieder een kans te geven om te doen waar hij/zij behoefte aan heeft wat welzijn betreft.

Stichting VOKA

De Stichting stelt zich ten doel en is er op gericht , voorwaarden te scheppen waardoor leerlingen beter gebruik kunnen maken van alle voorzieningen die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de onderwijskansen. Daaronder valt de Verlengde schooldag.

Het doel van de VSD is:

- Vergroten van de sociale vaardigheden van leerlingen, zoals beter luisteren, beter samenwerken, beteugelen agressie
- Werken aan de taalontwikkeling >> uitbreiden woordenschat
- Deelname van 90 % van de leerlingen
- Doorstroom van de leerlingen naar verenigingen, muziekschool, enz.

3. VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

Het beweegt in de BBS Riet/Nieuwland. Niet alleen wat betreft inhoudelijke ontwikkeling van de partners en de gezamenlijke zoektocht naar overeenkomsten en afstemming. Er zit ook veel beweging, en dan letterlijk, in wat de leerlingen van de Reigersh fte tijdens hun activiteiten doen. Op educatief vlak zijn er naast de Verlengde schooldag nog een aantal andere activiteiten, met name waar de jeugd samen met senioren activiteiten uitvoert. Een tweetal activiteiten springt in het oog: het intergenerationele project 'Senioren maken school' en de verlengdeschooldagactiviteiten voor kinderen van de Reigersh fte en de Herderschêe voor speciaal onderwijs.

3.1 *Senioren maken school: Jong en oud lezen samen*

Na binnenkomst op OBS De Reigersh fte zoek ik mijn gesprekspartner, Jan Metgod, de brede buurtschool coördinator. Twee leerlingen helpen mij mijn weg te zoeken naar de koffiekamer, die op dat moment druk bezet is met ouderen. Onder het genot van een kop koffie praten zij net na over hun middag niveau-lezen.

Voor het najaar staan weer nieuwe activiteiten gepland. Bijvoorbeeld het toneelproject, waarbij zes kinderen en zes ouderen onder begeleiding van SCOOP een voorstelling op de planken brengen over wederzijdse beeldvorming en verdraagzaamheid. Die wordt opgevoerd voor ouders, (seniore) buurtbewoners en medeleerlingen. Dit moet de springplank vormen voor een structurele theateractiviteit voor leerlingen en senioren. Op de rol staat ook een training weerbaarheid voor jong en oud samen, begeleid door de Taekwondovereniging die huist naast de school.

Het project *Senioren maken school* wordt al sinds 1999 uitgevoerd op De Reigersh fte, met Stichting Welzijn Ouderen (SWOA). Leerlingen van groepen 5, 6 en 7 worden in kleine groepjes een keer per week begeleid door een van de senioren uit de wijk. Twaalf ouderen helpen iedere week met niveau-lezen. In het schooljaar 2000/2001 zijn zes andere Almelose scholen begonnen met een intergenerationeel project niveau-lezen.

Voor de school is het prettig omdat zij op deze manier ondersteuning kan bieden aan kleine groepen kinderen om technisch te leren lezen. En ze benut dankbaar het 'kapitaal' (de kennis en ervaring) van senioren. Door het project krijgen de senioren een herkenbare rol in de wijk. De groep 55-plussers is sterk vertegenwoordigd in de buurt. Het intergenerationele project past goed binnen de uitgangspunten van de brede buurtschool.

Voor de leerlingen een fijn moment om in kleine groepjes aan de slag te gaan en tegelijkertijd hun band met de ouderen in de wijk aan te halen. De senioren vinden het prachtig om op deze manier weer onder de jeugd te zijn en een betekenisvolle rol te vervullen. Zij blijven actief en productief in de samenleving door deelname aan dit project. Het helpt hen ook om hun beeld over de jeugd op een positieve manier bij te stellen. En dat blijkt een hot-item in de wijk waar veel senioren wonen. De SWOA hoort van hen dat zij zich nogal eens onveilig voelen in aanwezigheid van de jeugd, die goed van zich laat horen.

Vervolgtraject

Door de goede ervaringen met het leesproject op basisschool de Reigersh fte, hebben andere basisscholen in Almelo ook ouderen geworven voor het niveau-lezen. Door middel van een voorlichtingsavond zijn zij over het project geïnformeerd. Ook in de schoolbibliotheek van de Reigersh fte zijn inmiddels twee senioren begonnen.

3.2. Regulier en speciaal onderwijs samen in de VSD

Schooldirecteur Oude Vrielink is erg te spreken over de verlengde schooldagactiviteiten die onlangs samen met De Herderschêe zijn uitgevoerd, een school voor speciaal onderwijs. Het idee is geboren tijdens een gesprek tussen Wim Oude Vrielink en Theo Kok, directeur van De Herderschêe. Daar kwam ter sprake hoe geïsoleerd veel Herdersch ekinderen leven in de wijk. Theo Kok en brede buurtschoolcoördinator Jan Metgod zochten contact met Stichting de Klup, een organisatie voor naschoolse opvang voor kinderen met een handicap. Het pilotproject 'De Herderschêe doet mee' was daarmee in januari 2005 geboren. De kinderen van de Herderschêe doen mee met Linedance, 3D-kaarten maken, of vermaken zich onder

begeleiding in de Huiskamer. Kinderen, ouders, leerkrachten en begeleiders zijn enthousiast over deze activiteiten en iedereen is van plan er mee door te gaan.

Er zijn verschillende voorbereidingen geweest. De kinderen van beide scholen zijn bij elkaar op bezoek geweest; er zijn geschikte activiteiten gezocht; docenten van de activiteiten zijn benaderd met de vraag of zij het zagen zitten; ouders van beide scholen zijn ingelicht over de plannen en gevraagd naar een reactie; het vervoer naar de Brede Buurtschool moest geregeld worden; enzovoort.

Jan Metgod: 'Een aantal kinderen wordt gebracht met een bus vanuit de Herderschêe. We streven er naar dat ook voor kinderen van een andere school voor speciaal onderwijs te kunnen doen.

Metgod vindt de wederzijdse kennismaking ook een vorm van levensecht leren: 'De directeur van de Herderschêe vertelde dat zijn kinderen uit onze wijk niet buiten durfden te spelen. Om dat men vanuit andere culturen soms erg hard kan zijn tegen anderszijn, en tegen afwijkende kinderen. Ik ben daarvan geschrokken. Dus onze kinderen moeten leren om met verschillen om te gaan. Vanuit die gedachte zijn we begonnen. En het werkt geweldig, voortreffelijk. Die kinderen van de Herderschêe komen heel graag.'

Voor de ouders van De Reigershōfte bracht de verlengde schooldag met de Herderschêe ook een levensechte ervaring met zich mee. Op voorhand hadden zij ook zo hun vooroordelen over de leerlingen van de Herderschêe, maar toen zij hoorden hoe het verliep, hoe enthousiast hun kinderen waren, bleken ze het ook een leuke combinatie te vinden. De ouders van de kinderen van de Herderschêe hadden evenmin verwacht dat het zo'n succes zou worden. Zij waren bang dat hun kinderen 'onder zouden sneeuwen', gepest zouden worden. Nu vinden ze het geweldig, ze komen graag kijken. 'We proberen het daarom ook voort te zetten', vertelt Wim Oude Vrielink.

3.3 Meer ouders de school in

De VSD helpt dus om de band met de ouders te verstreken. Ook op andere inventieve wijze haalt de school de ouders binnen. Metgod: 'Op rapportavonden verschenen nauwelijks ouders, laat staan ouders van allochtone leerlingen. De school bedacht dat het aantrekkelijker zou zijn, als zij hun kinderen mee konden nemen. En zo geschiedde. Nu is het een drukte van belang op rapportavonden. De meegekomen kinderen vermaken zich prima met het spel- en knutselmateriaal dat voor hen klaar ligt in de gangen, en willen niet eens meer direct met hun ouders mee naar huis. Ze blijven liever nog even. De leerkrachten moesten daar wel even aan wennen, maar zagen ook dat het dé manier is om ouders de school binnen te halen én een aantrekkelijke plek voor kinderen te realiseren.'

4. INHOUDELIJKE VERDIEPING

De lerende organisatie en levensecht leren

Uit het werkplan 2004-2006 van de brede buurtschool blijkt dat de partners behoefte hebben aan meer inhoudelijke samenwerking. De school en de welzijnsinstelling zijn zelf al aan de slag met zulke inhoudelijke verdiepingsslagen. Beide willen de omgeving in al zijn aspecten prominent te betrekken bij de ontwikkeling van kinderen, maar zij hanteren daarbij elk een eigen invalshoek. De school werkt onder aanvoering van Oude Vrieling, aan het vormen van 'een lerende organisatie' geïnspireerd op de ideeën van Peter Senge en Jan Jutten (Stichting Duurzaam leren) om binnen de school op elk niveau meer aandacht te krijgen voor de omringende wereld, op elke schaal: in de klas, binnen de schoolorganisatie, de buurt en de bredere wereld (zie 4.1) NetWerk en VOKA hebben zich vanaf 2005 gericht op een Training Levensecht leren, gebaseerd op de door het NIZW Jeugd ontwikkelde visie 'Streven naar meer levensecht leren' (zie 4.2) Nu willen beide deze invalshoeken graag meer op elkaar afgestemmen: er meer gezamenlijk in optrekken en onderzoeken, leidend tot meer expliciete noties, uitgewerkt in de activiteiten die zij gezamenlijk organiseren.

4.1 De Reigershölte als lerende organisatie

Wim Oude Vrieling vindt het belangrijk dat de leerkrachten in eerste instantie, maar vervolgens ook de leerlingen meer eigen verantwoordelijkheid krijgen, meer eigen initiatieven nemen. Als stimulans volgen ze in het najaar van 2006 onder andere een tweedaags seminar bij de Stichting Duurzaam leren, over het systeemdenken. Volgens Metgod en Oude Vrieling is nu al merkbaar dat de leerkrachten directer betrokken zijn bij een aantal schoolzaken, en dat er een meer open sfeer in de school is. In de nabije toekomst worden ook de leerlingen actief betrokken bij de methode van systeemdenken.

Systeemdenken

Stichting Duurzaam Leren begeleidt scholen naar andere vormen van onderwijs geven vanuit een visie op duurzaam leren en systeemdenken. Het uitgangspunt is kort samengevat: in een globaliserende wereld en complexere maatschappij hebben de effecten van het individuele handelen meer gevolgen voor anderen en latere generaties.

De stichting constateert dat de meeste scholen hierin niet meegroeien met hun onderwijsvorm en –visie. Onderwijs is vaak nogal gefragmenteerd. 'Leerlingen moeten leren dat problemen in onze tijd interdisciplinair, met elkaar verbonden, complex en dynamisch zijn'. Als missie wordt aangegeven: 'samenwerken om kinderen boeiend adaptief onderwijs te bieden en voor te bereiden op het kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven in een snel veranderende complexe wereld'. Duurzaamheid in ecologische zin staat als belangrijke pijler voorop, met systeemdenken als centrale methode.

Het doel van Stichting Duurzaam Leren is 'het inrichten van (leer)netwerken waarin systeemdenken wordt verbonden aan duurzame ontwikkeling, een ontwikkeling die bijdraagt aan een wereld die voor iedereen de moeite waard is, huidige en toekomstige generaties.' (Projectplan, z.j.).

In het projectplan wordt ook de brede school genoemd als vorm die de meerwaarde aantoont van samenwerking tussen meerdere disciplines en partners.

Belangrijke streefdoelen voor leerlingen en leerkrachten zijn: inzicht krijgen in systemen en mentale (reflectie)modellen, die te maken hebben met je eigen invloed op zaken, waarmee veranderingen in gedrag zijn te realiseren.

De ervaring van de stichting is dat leerlingen actief en betrokken zijn bij hun eigen ontwikkelproces: leren van en met elkaar, denken in samenhangen. een centrale plaats in het projectplan krijgen mondiale vraagstukken rond duurzaamheid, die goed vertaalbaar zijn naar de direct (leer)omgeving van leerlingen: omgaan met energiebronnen, geweld, intolerantie, armoede, vervuiling.

Om onderlinge samenhangen inzichtelijk te krijgen, worden instrumenten gebruikt als mindmaps, gedragspatroongrafieken, relatiecirkels en 'casuele lussen'. Zie ook www.duurzaamleren.org

4.2 Kinderwerk volgt training Levensecht leren

SCOOP (Stichting Netwerk) wil haar kinderwerkers en andere begeleiders van de VSD-activiteiten meer inwerken in het buurtgericht en levensecht leren. In schooljaar 2005-2006 hebben zij hiervoor een training gevolgd (zie kader onder).

Dit is gebaseerd op het inhoudelijke kader dat het NIZW ontwikkelde voor brede scholen: streven naar meer levensecht leren. Uitgangspunt hierbij is dat kinderen ook allerlei kunnen leren door ervaringen en ondernemingen in hun (buitenschoolse) omgeving, door verkenningen in hun eigen buurt, door ontmoetingen met mensen die daar wonen of werken. In een werkboek geeft het NIZW (Van Oenen, Bakker en Valkestijn 2005) ook handreikingen voor het maken van educatieve ontwerpen voor zulke activiteiten, waarin beschrijving van doelen en aanpak zijn gekoppeld aan een evaluatiesystematiek.

Het kinderwerk richt zich de komende tijd op het ontwikkelen en omschrijven van educatieve ontwerpen (modules) om zo een goed inzicht te creëren in hun aanbod. Hierbij worden modules gemaakt van bestaande activiteiten. Maar er worden ook nieuwe ontwerpen ontwikkeld die inspelen op vragen uit de omgeving. Er zijn al een aantal educatieve trajecten: Kinderpersbureau, Schik aan tafel.

Activiteiten worden volgens een doordacht schema (het educatieve ontwerp) uitgevoerd. De activiteiten worden per bijeenkomst beschreven. Dit geeft kinderwerkers de kans kritisch naar de werkwijze te kijken en zelfstandig te evalueren. De activiteiten worden na elke bijeenkomst geëvalueerd. Na afronding volgt een slotevaluatie, waarbij wordt nagegaan of de activiteit in zij geheel heeft voldaan aan het van tevoren gestelde einddoel. Men wil op deze manier systematisch werken aan de kwaliteit en de evaluatie van de kinderwerk-activiteiten in brede-buurtschoolverband.

In schooljaar 2006-2007 zoekt SCOOP intensief contact met het onderwijs om afstemming en samenhang te realiseren. Ook wordt besproken of er mogelijkheden zijn om modules ook onder schooltijd uit te voeren.

Rita Berendse (teamleider kinderwerk bij SCOOP / NetWerk) geeft aan dat de relatie tussen binnen- en buitenschools leren nog niet heel sterk is. De activiteiten in het KinderPersBureau sluiten wel aan bij thema's en specifieke competenties (bijvoorbeeld presenteren) die op school aan de orde komen.

De vormgeving van levensecht leren in VSD-activiteiten staat als inhoudelijk punt op de agenda in de BBS Ontwikkelgroep. Levensecht leren als visie en methodiek wordt vervolgens onder de aandacht gebracht bij de partners die geen deel uitmaken van de stuurgroep, zoals het creatief centrum, de muziekschool en freelancers. Het thema Levensecht leren staat ook op de agenda van de Stuurgroep BBS, het platform voor 0-12 jarigen, en het is aan de orde geweest in het overleg van brede-buurtschoolcoördinatoren. De partners in de BBS kunnen er nu hun mening over geven en vormen.

Het kinderwerk wil 'levensecht leren' niet alleen uitwerken in het kader van de brede buurtschool, maar ook als professionaliseringstraject voor het kinderwerk in het algemeen. Door ervaringen en successen wil men ook het onderwijs meekrijgen in deze visie en werkwijze. Rita Berendse merkt wel, dat deze aanpak meer vraagt van de kinderwerkers dan voorheen. Zij geeft aan dat het van de mbo-ers misschien wel te veel gevergd is: zowel wat betreft competenties in de uitvoering, als in de voorbereiding (het opstellen van modules) vraagt het om functioneren op hbo-niveau.

Opzet training "Levensecht leren"**1^e fase 2005** (uitgevoerd door NetWerk en Stichting VOKA)*januari:* Theoretisch kader "levensecht leren" (informatie en oriëntatie, doelen, kernbegrippen, verdieping)*februari:* Algemene methodiekbeschrijving, educatief ontwerp; praktijkopdracht*maart:* Praktijkbezoek met alle kinderwerkers aan het schoolbuurtwerk in Amsterdam-Westerpark
Pilot levensecht leren "KinderPersBuro"

- Ontwikkeling pilot
- Uitvoering structureel 4 x per jaar in vier Brede Buurtschoolwijken.
- Evaluaties van de activiteiten
- Bijstelling van het programma KinderPersBuro

2^e fase 2006 (uitgevoerd door Expertise onderwijsadviseurs)

januari – maart: 2 dagdelen training

april – juni: coaching op de werkvloer

5. DE TOEKOMST: SAMEN VERDER AAN DE SLAG

Al met al zijn er een aantal thema's waarmee de partners van de BBS Riet/Nieuwland, met name De Reigershöfte en SCOOP, gezamenlijk aan de slag willen:

- de hoofdvraag: hoe inhoudelijk samen verder te bouwen?
- verbinding van binnen- en buitenschools leren.
- andere kwesties: de organisatie; huisvesting (bredebuurtcentrum); samenwerking met voortgezet onderwijs

5.1 De hoofdvraag: hoe inhoudelijk samen verder te bouwen?

Uit de gesprekken met SCOOP en De Reigershöfte kwam duidelijk beider ambities naar voren om een inhoudelijke verdiepingsslag te maken. Zoals we lezen in hoofdstuk 3, gebeurt dat vanuit verschillende invalshoeken. SCOOP richt zich op Levensecht leren. Reigershöfte op de school als lerende organisatie

Een van de wensen voor de toekomst is een meer integrale, op elkaar afgestemde manier van werken.

Er liggen volgens beide instellingen concrete en logische aanknopingspunten tussen de beide trajecten. Dat geeft perspectief om samen de visie te (her)formuleren, te benoemen waar de overeenkomsten liggen en vooral te verwoorden wat daarin het belang is voor de ontwikkeling van de jeugd. Dat vraagt in eerste instantie om een analyse van beide uitgangspunten, en ook van nog meer gezamenlijk optrekken in de uitvoering om de dwarsverbanden te voelen en boven tafel te krijgen.

Levensecht leren

De term Levensecht leren zou meer onder de aandacht gebracht moeten worden bij de school en de leerkrachten. Nu hebben kinderwerkers van SCOOP de training gevolgd, met name rond het Kinderpersbureau. Jan Metgod constateert een kentering binnen het kinderwerk. Ze komen nu regelmatig de school binnen om informatie te geven aan leerlingen en leerkrachten en zijn geïnteresseerd in de thema's waarmee de school bezig is, om deze ook een plaats te geven in hun VSD-activiteiten. De kinderwerkers informeren nu ook structureel de ouders en school over wat er binnen de VSD gebeurt.

Brede buurtschool als lerende organisatie

Geïnspireerd door het systeemdenken legt De Reigershöfte zich toe als lerende organisatie om meer omgevingsgericht te werk te gaan: waar liggen verbanden in de wereld om ons heen, in de klas, in de buurt en in het leren. Wat betekenen deze trajecten voor de samenwerking en voor de activiteiten die de partners uitvoeren in de praktijk? Maar ook: wat betekent dat voor de brede buurtschool als lerende organisatie: voor het geheel, maar ook voor de afzonderlijke partijen?

5.2 Verbinding van binnen- en buitenschools leren

Schooldirecteur Wim Oude Vrielink ziet de brede school niet als los project of onderdeel van de Reigershöfte, maar als het totaal aan activiteiten van alle partners. De Reigershöfte wil meer verbinding leggen tussen wat er binnen schoolmuren en schoolmuren gebeurt en daarbuiten. Het baat veel meer om direct verbindingen binnen de school te leggen met wat je daar buiten doet: 'Dat zou nog veel meer moeten. Neem zo'n project als met de gezamenlijke VSD met het speciaal onderwijs: dat kunnen wij alleen maar doen, als er ook in de lessen, in gesprekken met kinderen, aandacht is voor de rol van anderszijn. Als ik dat alleen maar als een los projectje doe, is het tot mislukken gedoemd. Dan beklijft het niet, door de waan van de dag en het overvolle lesprogramma. En dan haal ik ook nooit mijn doelstelling dat mijn kinderen op school leren omgaan met anderszijn'

Oude Vrielink ziet tal van mogelijkheden om aandacht te geven aan anderszijn, diversiteit. 'Als het goed is wordt daaraan aandacht besteed op ieder moment dat dat zich voordoet. Dat kan bij een taalles zijn, bij wereldverkenning, bij alles zijn. Als je het opstart ga je heel doelgericht te werk. Dan zorg je dat kinderen elkaar bezoeken, dat ze er krantenartikelen over schrijven, zich

voorbereiden op de komst van de andere kinderen. Een van grootste waarden van de gezamenlijke VSD is dat je ook de andere kinderen binnen je school hebt, dat je er ook wekelijks van bewust bent. En dat is alleen maar winst voor de school.'

Voor hem gaat het erom dat het levensechte leren zijn plaats gaat nemen in de dagelijkse praktijk van de school: 'De uitwisseling met de externe context, waarin en waardoor kinderen leren. Ouderen die leerlingen dagelijks helpen met lezen. En we zien het in toenemende mate in de VSD, van KPb tot muziekschool, tot creatief centrum. Ook bij de jongere kinderen. Als we de kans krijgen gaan we naar buiten. Als het over de markt gaat, pakken we de bus en gaan naar de markt. De politie doet projecten in school, via schooladoptie, en leidt kinderen en ouders op tot verkeersbrigadiers. Er zijn eerste contacten gelegd voor een project Halt/Justitie. We willen de kinderen aan den lijve laten ondervinden, door middel van spel op locatie, wat er gebeurt wanneer je de wet overtreedt. Het is nog in de ontwikkelfase, maar we denken aan bezoeken aan politiebureau, gerechtsgebouw, huis van bewaring. En volgend jaar start er bijvoorbeeld een project met een aantal scholen uit Turkije, via internet en video uitwisseling. Dat gaat over afvalverwerking. Daar zullen ook ouders bij betrokken worden die voor de vertaling moeten zorgen.' Wim Oude Vrielink vindt dat: 'eigenlijk gewoon onderwijs ...'

De rol van de leerkrachten binnen de Verlengde schooldag is nu nog minimaal. Ze kennen wel het programma, en stellen de leerlingen daarvan op de hoogte. In de begintijd van de VSD waren de leerkrachten nog wel aanwezig bij de uitvoering van de activiteiten, om de begeleiders te ondersteunen bij het groepsproces. Nu de kinderen er aan gewend zijn en zo veel plezier beleven aan de VSD, nemen de begeleiders zelf deze rol op zich. De betrokkenheid van de leerkrachten is daardoor wel afgenomen, zodat ze ook nauwelijks aanwezig zijn bij de eindpresentaties van de VSD-activiteiten.

Brede buurtschoolcoördinator Jan Metgod vindt een gedeelde visie een goed uitgangspunt om betrokkenheid bij VSD te vergroten, maar ook vooral om een brug te slaan tussen wat er onder en na schooltijd gebeurt. Als goed voorbeeld noemt hij de poppenvoorstelling die onlangs met kinderwerk van SCOOP is georganiseerd. De school was bezig met een poppenproject en welzijn sprong daarop in door in vsd-tijd met de kinderen een poppenvoorstelling te realiseren. Dat werd een groot succes!

5.3 Andere kwesties

Organisatie

De school vindt de organisatie van de BBS én de VSD niet efficiënt. Naast de vier BBS-coördinatoren (die binnenkort meer direct sturing moeten kunnen geven aan hun BBS) is er de stedelijk projectleider, en de stedelijke aansturing van de VSD. Dat belemmert nog wel eens een slagvaardig contact tussen de Reigershöfte en de VSD-partners. Tussen VSD-programma en BBS-werkplan is volgens Jan Metgod nog te weinig samenhang. Financiering en inhoudelijke afstemming kunnen beter. De Brede Buurtschool is volgens Wim Oude Vrielink geen project, of louter een samenstel van projecten en activiteiten; het is een structurele organisatie vanuit een bredere visie. Daar past een meerjarenplan en –budget het beste bij. Een meerjarenplan is er, maar de financiën worden per jaar toebedeeld.

Huisvesting: Brede buurtcentrum

'Ik heb al vrij snel mijn wens ingebracht om een community school/centrum te ontwikkelen', vertelt Wim Oude Vrielink. 'Die wens is overgenomen, en er is nu de intentie en het begin van het plan, om in ieder geval tot een centrum te komen. Hoe dat gestalte krijgt is een open vraag. Dat is ook het beste, dat moet je met elkaar tot stand brengen. Binnen zo'n centrum komen de gezamenlijke belangen meer op de voorgrond te staan. Ik zou graag samen een lerende organisatie willen worden, waarbij iedereen juist wel zijn eigen verantwoordelijkheden houdt, maar met meer kans om over de inhoud te praten - en niet alleen maar over projectjes. Inmiddels is er een stuurgroep opgericht: een algemeen directeur van het onderwijs, een vanuit welzijn en een ambtenaar. Zij gaan een opdracht formuleren. Men heeft al bijna een projectleider, een externe. Dan wordt er een opdracht geformuleerd voor een praktijkgroep.' Het centrum zou over een jaar of twee operationeel moeten zijn .

Samenwerking voortgezet onderwijs

Als ander belangrijke toekomstperspectief staat een nauwere samenwerking voor ogen met het voortgezet onderwijs: OSG Erasmus, waar veel Reigershöfteleerlingen heen gaan. Met name de kinderen die naar havo-vwo gaan hebben het moeilijk. Ze missen vaak een stimulerende omgeving thuis. Op OSG Erasmus wordt overigens ook al jaren de verlengde schooldag georganiseerd, er bestaat alleen geen directe koppeling met de BBS.

LITERATUUR, WEBSITES

Ball, S. *Senioren maken school. Een intergenerationeel project voor niveaulezen in Almelo.* Utrecht: NIZW, 2000

CD-rom *Brede buurtschool. Creëert mogelijkheden. Biedt kansen.* 2004

Jutten, J., e.a., *Projectplan Duurzaam leren.* St Duurzaam leren (z.j.)

Jutten, J., *Duurzaam leren. Systeemdenken in de school van de 21^e eeuw.* St Duurzaam leren (z.j.).

Nota Integraal jeugdbeleid. Gemeente Almelo. 2004

Oenen, S. van, P.P. Bakker en M. Valkestijn, *Jeugdactiviteiten in de brede school. Werkboek voor kwaliteitsontwikkeling: doelen, methodiek, evaluatie.* Utrecht/Amsterdam: NIZW Jeugd/ SWP, 2005

Samen in de Almelose Brede Buurtschool. Gemeente Almelo
(bewerking van de gelijknamige gemeentelijke notitie van juni 2000⁶)

Senge, P., *De vijfde discipline: de kunst en praktijk van de lerende organisatie,* Schiedam: Scriptum Books, 1992

Werkplan Brede Buurtschool de Riet / Nieuwland 2004-2006.

www.duurzaamleren.org

U kunt documenten van Almelo downloaden vanaf www.bredeschool.nl (knop 'in de praktijk')

⁶ De landelijke ontwikkelingen m.b.t. de brede buurtschool en de reacties van een aantal instellingen op de oorspronkelijke nota maakten het wenselijk om de nota te actualiseren. In het kader van de opdracht die VOKA heeft gekregen van de gemeente (zie bladzijde 9, 10 en 11) is deze bewerking geschreven.

Bijlage 1

ACTIVITEITENLIJST

Activiteitenlijst

In deze lijst zijn de educatieve activiteiten opgenomen die voor en door leerlingen van de Reigershöfte uitgevoerd worden..

Verlengde School Dag

De kinderen van de Riet/Nieuwland kunnen 3 x per week op drie dagen meedoen aan de verlengde schooldagactiviteiten:

- Mandalatekenen (aansluiting binnenschools /buitenschools) , overleg met leerkrachten t.a.v. schrijfbeweging, sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Sportactiviteiten in 'drietrapsraket': op school wordt tijdens het bewegingsonderwijs gedurende een viertal weken in de groepen 5 t/m 8 een sport aangeboden om de leerlingen hier kennis mee te laten maken (stap 1). Vervolgens wordt deze sport 7 weken aangeboden tijdens de verlengde schooldag (stap 2). De inzet daarna is om leerlingen door te laten stromen naar de sportvereniging (stap 3). Een aantal keren per jaar wordt er voor een andere sport gekozen.
- Bloemschikken: werken met natuurlijke materialen uit de omgeving van kinderen (na schooltijd).

Partners: basisscholen, muziekschool, Creatief Centrum, sportinstellingen, sportbonden, EHBO docent, freelance docenten, enz.

KinderPersBuro: onder (af en toe) en na schooltijd.

Het KinderPersBuro is een structurele activiteit in de wijk De Riet / Nieuwland waar kinderen onder begeleiding een journalistieke productie maken. Zij treden als journalisten en redacteurs naar buiten, op zoek naar nieuws en wetenswaardigheden uit de wijk. De invalshoek is hoe ze hun wijk en hun directe omgeving ervaren. Het KinderPersBuro is een vorm van kinderpacticatie via de media. De kinderen steken van alles op over de wijk en leren veel op communicatief gebied. Zaken als informatie selecteren, telefoneren, computergebruik, interviewen (luisteren en vragen stellen), digitale foto's maken en schrijven. De kinderen dragen zelf de onderwerpen aan, doen onderzoek, gaan op pad om informatie te verzamelen of mensen te interviewen en leren dit samen te vatten in mediaproducties. Iedere periode eindigt met een presentatie van de KinderPersBuro -krant.

Partners: basisscholen, kinderwerk en Creatief centrum.

Billboardproject "Vrijheid delen is de Kunst"

Basisschool de Reigershöfte heeft in de maand mei op verschillende manieren en momenten aandacht besteed aan diversiteit en vrijheid. Er stonden in de wijk de Riet/Nieuwland en in de invalsstraten naar de wijk 10 Billboards. De leerlingen van de groepen 6, 7 en 8 maakten hiervoor in duo's ontwerpen op A3, onder begeleiding van een kunstenaar van het Creatief Centrum. Een jury, o.a. bestaande uit wethouder Kuik heeft de 10 beste ontwerpen geselecteerd. Van deze ontwerpen zijn billboards gemaakt. Tijdens de feestelijke opening op donderdag 29 april zijn onder grote belangstelling de billboards gepresenteerd. Er is een brochure waarin alle billboards die op de route staan in beeld zijn gebracht. Deze brochure stelde de kinderen, ouders, wijkbewoners en andere geïnteresseerden in staat de route te lopen of te fietsen en de billboards te bekijken.

Partners: basisschool, anti discriminatie bureau, muziekschool.

Kinderen van de Herderschêe doen mee in de verlengde schooldagactiviteiten op de Brede Buurtschool de Riet –Nieuwland

Zie uitvoerige beschrijving in hoofdstuk 3.2

Partners: basisschool, speciaal onderwijs, VOKA, de Klup, docenten Verlengde Schooldag

Peuterfestival

Op zaterdag 29, zondag 30 en maandag 31 januari 2005 vond in HOF 88 het Peuterfestival plaats. De maandag was gereserveerd voor de peuters en hun ouders uit de Brede Buurtschoolwijken en de Onderwijskanswijk. De peuters en ouders werden met de bus naar HOF 88 vervoerd om daar te genieten van prachtige theateervoorstellingen, allerlei workshops, voorleeshoek, verkleedhoek en een overheerlijk peuterbuffet. De partners van de Brede Buurtschool waren aanwezig om allerlei activiteiten uit te voeren en ouders voorlichting te geven over hun organisatie. Het was een groot succes. 230 peuters met hun ouders hebben het festival bezocht en genoten van de voorstellingen en de andere activiteiten. 4, 5 en 6 maart 2006 vindt het tweede peuterfestival plaats.

Partners; peuterspeelzalen, Kinderopvang, ROC, VOKA, Ouder en Kindzorg, RUGZAK, bibliotheek, HOF 88, creatief Centrum, Muziekschool.

Senioren maken school

Oudere buurtbewoners helpen kinderen op de basisschool (groepen 5-7) iedere week met niveau-lezen. Zie uitgebreidere beschrijving in hoofdstuk 3.1.

Partners: Stichting Welzijn Ouderen Almelo, basisscholen.

Bijlage 2

ORGANISATIE, DOELEN, EVALUATIE EN FINANCIERING VAN DE VSD

Stedelijke organisatie VSD en educatieve activiteiten

De stedelijke VSD-coördinator beheert het budget voor de naschoolse activiteiten. Scholen kunnen hiermee bij verschillende aanbieders terecht. SCOOP een lijst vast met activiteiten, waaruit scholen kunnen inkopen: op basis van een behoeftenpeilign onder kinderen en in samenwrekign met de ontwikkelgroepen per BBS-wijk.

Financiering voor VSD en overige educatieve activiteiten kan een BBS via een format aanvragen bij de Stuurgroep BBS.

Naast de school heeft stichting SCOOP een bealnrijk aandeel in de organisatie en uitvoering van de VSD-activiteiten; onder coördinatie van de teamleider kinder- en jongerenwerk.

Het ouderenwerk van SCOOP (St. Welzijn Ouderen Almelo) verzorgt in samenwerking met de scholen de intergenerationele activiteiten voor leerlingen en ouderen.

Doelen

- vergroten van –specifieke- competenties op persoonlijk, cognitief, sociaal en cultureel gebied;
- vergroten van deelname aan activiteiten op school, in de wijk en in de vrije tijd, ontdekken van ‘verborgen talenten’;
- uitbreiding van zorg (VSD als opvangvoorziening).

Evaluatie en samenhang

In het aanvraagformat voor VSD-activiteiten moeten niet alleen doelen en evaluatiemethodiek beschreven worden, maar ook de samenhang met andere activiteiten en de (rol van de) begeleiders. Er is één keer per jaar een evaluatie van de stedelijk coördinator met de VSD-docenten. Daarnaast evalueert de coördinator ook één keer per jaar met de coördinatoren van de brede buurtscholen. Er wordt per kwartaal doorgegeven hoeveel kinderen hebben deelgenomen. Wanneer er een nieuwe activiteit voorgesteld wordt, wordt dat besproken door de coördinator op de school en de stedelijk coördinator.

Financiering van de educatieve activiteiten

De financiering van de VSD bestaat deels uit de inzet van middelen, materialen en personen van de organiserende instellingen, aangevuld met extra middelen van de gemeente. VOKA bewaakt het budget, dat door de stedelijke stuurgroep wordt verdeeld. Elke brede buurtschool maakt in zijn ontwikkelgroep plannen. Aanvragen van concrete activiteiten kunnen via een format ingediend worden bij de stuurgroep. De financiering van de VSD-activiteiten staat los van die van andere educatieve activiteiten binnen de BBS.